

Svmma Juris Canonici

Comprehensa Tribus Partibus In Qva Distincte Et Svccincte Explicantur,
quæ ad personas, negotia, & iudicia Ecclesiastica ex Canonum præscripto,
pertinent

Sive Commentarius In Regulas Juris Pontificii, Qvæ In Libro Qvinto, Et
Sexto Decretalium Continentvr

Strein, Johann

Coloniæ Agrippinæ, 1659

Regvla XXIII. Sine culpâ, nisi subsit causa, non est aliquis puniendus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61853](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61853)

REGVLA XXIII.

Sine culpa, nisi subsit causa, non est aliquis puniendus.

I. **H**Vjus Regulæ duæ partes sunt, Vna, sine culpa neminem puniendum esse. c. Cognoscentes. de Constitut. alia, puniri quempiam posse qui culpa vacet, si causa non desit. Priorem partem uti Iuris gentium agnoscunt pariter Theologi, & Iuris Consulti. Posteriorem catachresi laborare video; quæ tamen malum aliquod vel damnum patiaris, ex grat. propter patrem tuum, vel dominum, non tamen erit poena, nisi eo modo, quo vicissim vocares præmium, vel salarium, quod nullo tuo merito adeptus es. Sed quæ loquendum cum pluribus, vocitemus poenam, quicquid incommodi ex aliorum culpa nobis obvenit: vel, si mavis, poenalitatem, ut *Caramuel facit in Theol. fundam. n. 760.* Culpam requirit c. 2. de Constitut. c. 2. de his, qui sunt à maiori parte. & c. 5. §. fin. de sent. excomm. in 6. ubi vetatur, ne in Collegium, vel universitatem sententia excommunicationis feratur, ne innoxios tangat, sed irretiendos tantum de Collegio vel Universitate, quos culpabiles esse constiterit. Quod pertinet memorabilis *S. Aug.* sententia, qui ad auxilium Episc. ep. 75. vel. in c. si habes. 24. q. 3. ita scribit. En adsum senex à juvene, coepiscopo, & Episcopus tot annorum à collega necdum anniculo paratus sum discere, quomodo vel Deo, vel hominibus justam possumus reddere rationem, si animas innocentes pro scelere alieno spirituali supplicio (excommunicationis nimirum) puniamus?

II. Amplia primam partem Regulæ, *Sine culpa nemo puniendus est.* 1. quamvis reus de se, innocente tamen, confessus esset delictum. Innocentia enim omnibus modis cautum leges volunt. *Gigas de crim. lese maiest. §. Qualiter. q. 16. n. 3. & seqq. Item §. de probat. g. 1. nu. 5.* Vnde si Titius Cajum a se veneno sublatum dixerit, aliunde verò confet gladio occubuisse, non punietur. Ob eandem causam, qui de nimis immanibus, & multis facile confitentur, suspecti sunt, & potius desipere, quam veritatem dicere præsumuntur. 2. Si inter duos non possit discerni, uter criminis patrati auctor sit, neuter puniendus sed absolvendus est. *V. Gail. l. 2. obs. 36. n. 2. Berlich. part. 5. concl. 46.*

III. Pro secunda parte, *neminem sine causa puniri.* *D. Caramuel* his exemplis utitur. Hodie apud Patres Jesuitas dimissio solet esse poenalitas: Nam tamen nemo possit sine causa dimitti, dimitti potest sine culpa; nimirum, cum datur causa ipsi non peccaminosa, forte nec libera, quæ militet contra bonum publicum, & dimissione tollatur. Eadem apud Benedictinos dimissio non est poenalitas, sed pura poena, quæ incorrigibilibus imponi potest (imò nonnunquam debet) ex præscripto cap. 28. Sed Prioris, Cellarii, & cuiuscunq; administri depositio est poenalitas. Quia licet non possit deponi sine causa (non enim Antistes insanire permittitur; in omnibus enim suis decretis debet Deum, & publicum bonum respicere)

respicere) potest tamen sine causa ministris deponendo imputabili, puta, si sanctus, & bonus sit, & tamen non placeat confratribus, deturque alius, quem ament, qui satisfacere possit æquè benè, vel melius.

Et veniendo ad jura universalia. *cap. de Regularib. 25. cum seq. de Simon. c. qui-
cunque 1. q. 5.* qui per Simoniam à se commissam fuerit ad Ecclesiasticum beneficium promotus, deponitur: item ille, qui per commissam ab alio, se in scio: & in priori casu depositio est pœna, in posteriori pœnalitas: in illo datur culpa, in hoc causa. Sacerdos leprosus *c. 4. de cler. agr.* ab Ecclesiæ administratione proferbitur, non sine causa, & tamen sine culpa. Sic etiam in benè gubernatis urbibus domus peste infectorum clauduntur; ipsis non conceditur aditus ad alias domos, nec sanis ad istas; & quidem homines miseri præter pestiferam luem alias pœnalitates patiuntur, non in pœnam peccati, sed majorem aliorum securitatem. Leprosi solent ab humano consortio proferbi, & ob eandem causam, etiam si culpa, quotquot morbo contagioso laborant. Irregulariter etiam non solum actu peccaminoso, sed etiam virtuoso contrahitur; puta, si Iudex aliquem capite condemnaret: Medicus ex ignorantia occideret: chirurgus ex præscripto Medici excideret aliquod membrum. Ita *Caramuel aptè*, ansecus ad mentem regulæ, alii viderint. Quomodo puniri dicatur Novitius, famulus, operarius, qui secundum conventionem exauctoratur, vel dimittitur, majori indagine indiget. Propria exempla SS. iteræ suppeditant, ubi pro parentum culpa filii, nepotes, &

eiusdem communitatis membra eodem pœnæ, (non spiritualis, sed corporalis) genere afficiuntur.

IV. Vnum pro multis sufficia exemplum. Achan, qui, ut *Iosue c. 7.* legimus, furtum de anathemate solus, & in scio: omnibus fecerat: nihilominus in univertum populum pœna à Deo constituta est, cæcis primùm tribus milibus, deinde auxilio & protectione in futurum negata. *Non ero ultra vobiscum.* Vnius sacrilegium universos affixit, ac perculit; ut non se solum, ait *S. Aug. in Ios. l. 5. q. 8.* quisque curet in populo, sed invicem sibi adhibeant diligentiam, & tanquam unius corporis, & unius hominis alia pro aliis membra sint sollicita. Quo facto supremus iudex indicavit, quanta sit singulorum in aliquo cœtu communitas, cum eorum nullus seorsim solus censeatur, sed singuli sint quarundam partium instar in toto. Vides, inquit *S. Chrys. hom. 1. de verb. Isai.* Vidi Dominum, quomodo unius peccatum toti populo vindictam accersit; quomodo Deum ad versus multitudinem hostem reddidit? Lues quædam est peccatum, per ultionem evagatur, ac traducitur apud omnes, ne corruptat omnes, ut ubi cognoverint, quantas minas una peperit transgressio, fugiant ultionem, de multis alioqui sumendam æternam vindictam. Ita *Chrys.* In cuius, & *S. Aug.* verbis simul causam, agnoscere licet, propter quam alius pro alio, innocens cum reo plectatur: conjunctio nimirum est, seu vinculum, ratione cuius unum quasi corpus, aut communitatem efficiunt. Vnde nascitur alia, ut pro con-

serva-

servatione totius, partes quantumcunque innocuæ subinde patiantur. *V. Covarr. l. 2. Var. c. 8. §. Quarta.* quo in loco prolixè ostendit, quomodo hujus divini iudicii severitatem humana tribunalia imitari conveniat.

Poterit sanctissimè ait, ex causis, & propter reip. utilitatem, quo promptius, & cautius à delictis, & criminibus homines abstineant, humana lex filios, ac nepotes pœna bonorum, aliave simili afficere. Atque ita passim legibus & canonibus sancitum est, quem admodum annotarunt *Augustinus, Decius, Thomas, Alex. Alens. Arbor. & Alf. à Castro*: quibus præluxit *Gloss. in Sum. l. quest. 4. & Turrescrem. in c. Undecunq. dist. 56.*

V. Igitur culpa & injuria vacat, quod tam civili, quàm Canonico jure, filii & nepotes eorum, qui divinam, vel humanam majestatem læserint, infamiã notentur, & indigni censeantur, quibus committantur officia, & beneficia Ecclesiastica, aliãque reip. munera. Hoc enim meretur criminum atrocitas, ut parentum, qui auctores sunt, & filiorum, qui inscii, & innocentes, communis ultio sit. *l. Quisquis. C. ad l. Jul. mai. §. filii. c. Vergentis. de heret. c. 2. §. heretici. c. Statutum. 2. eod. tit. in 6. traditque duodecim casus, quibus pro parentum sceleribus filii puniuntur. Math. de off. d. in Constitut. Neapol. tit. 2. n. 33.*

Est autem, ut hoc obiter moneam, prædictarum legum, quia pœnam sonant, & odium, non extendenda in nepotes acerbitas, cum expressè non nominentur in *l. Quisquis. §. 1. Regia.* Quod etiam Veteres observarunt. *Bart. in l.*

patri. tit. de adul. Decius consil. 64. Fraxcus in c. Statutum. 2. de heret. in 6. Quibus tamen Constitutio *Frider. Imp.* ab Alberico allegata in dicta *l. Quisquis. n. 9.* contradicit, & si Saliceto credimus, communis DD. opinio est, pronepotibus, & qui sequuntur, exclusis, eidem pœnæ nepotes subjacere. *V. Gottofr. in Not. & Jul. Clarum. §. Lefa. n. 17.*

VI. Quod minùs durum videbitur considerantibus, etiam jure divino bruta animantia, etsi libertatis, & rationis expertia, propter communionem sceleris ad supplicium trahi. *Levit. 20. v. 15.* Qui cum jumento coerit, morte moriatur: ipsum quoque pecus occidite. *Et S. Aug. inc. 19. Lev. relat. in c. Mulier. 16. q. 1.* quæritur. Quomodo sit reum pecus, cum sit irrationale, nec ullo modo legis capax? An quem admodum transferuntur verba metaphorica ab animali ad inanimale, sicut dicitur ventus improbus, vel iratum mare; ita & hïc translatum à rationali ad irrationale? Nam inde pecora sunt iusta interfici, quia tali flagitio contaminata indignam refricant facti memoriam, & fortè ad imitationem provocant improbos, quorum audacia pœnarum acerbitate comprimenda est. Adde, quod cæditur infamis bestia, ut homini sit medicina, qui tanto longius recedat à scelere, quanto timidior evadit formidine pœnæ.

VII. Sed his obstare videtur sacrarum literarum auctoritas. *Ezech. c. 18.* Anima quæ peccaverit, ipsa morietur. Filius non portabit iniquitatem patris, & pater non portabit iniquitatem filii: justitia justi super ipsum erit, & impietas

pletas impii super eum. Idem aliis in locis sæpè iteratur, & conformiter illis sacri Canones, c. 1. 2. 3. & sequentib. 1. q. 4. Et legem quisquis. C. ad l. lul. maieft. non pauci DD. irrationalem, & iniquam vocant.

Verùm ad ista jam satis in præced. Reg. n. 2. respondimus cum S. Thom. 1. 2. q. 87. art. 8. & causam dedimus hinc n. 4. quibus, si placet, adde Innocentii Papæ declarationem in c. Vergentis de hæret. In multis casibus etiam secundùm divinum iudicium filii pro parentibus temporaliter puniuntur, & juxta Canonicas sanctiones quandoque fertur ultio non solùm in auctores scelerum, sed etiam in progeniem damnatorum. Cur ita? Ut temporalis saltem pœna corripiat, quem spiritualis non corrigit disciplina, Temporalis pœna ait, ut excludat spiritualem, cujusmodi est excommunicatio, quâ pro parentum delictis filii non sunt afficiendi, quia illis bonis privat hominem, quorum acquisitio ab aliena opera & innocen-

tia minimè pendet. Quam ob causam S. August. supra laudatus negat rationem inveniri posse, quomodo rectè anathematizetur pro patris peccato filius, aut pro mariti uxor, aut pro domini servus; aut quisquam etiam in domo nondum natus, si eodem tempore, quo universa domus est anathemate obligata, nascatur, nec ei possit per lavacrum regenerationis in mortis periculo subveniri.

Quod verò legem. quisquis C. ad l. lul. maieft. Interpretes aliqui, inter quos eminent Gigu tract. de crim. l. maieft. q. 13. n. 10. irrationabilem, vel etiam iniquam vocant, nihil aliud loquuntur, quam si dicerent exorbitantem, & ab ordinario modo delicta castigandi alienam esse, siquidem in minus enormibus non nisi auctores suos pœnæ supplicium manet. V. Covarr. loc. cit. Barbof. in Comm. Reg. & axiom. 93. Farinac. part. 4. Conf. 40. Tiraquell. de iure meriti. Gloss. 8. num. 141. Decian. l. 7. c. 6. & seqq.

REGVLA XXIV.

Quod quis mandato facit Iudicis, dolo facere non videtur, cum habeat parere necesse.

I. Consonat illa I. C. 159. Non potest dolo carere, qui imperio magistratus non obtemperat. intellige, modò nihil jubeat contra legem naturalem, aut divinam. Exempla Dynus suggerit 1. Mandavit Iudex sepulcrum destrui, quo mediante aqua pluvia nocere po-

terat, non teneor àctione de sepulcro violato, sed auctoritas Iudicis excusat. l. quanquam. tit. de aquâ pluviam arcedendâ. 2. Deposito apud me est Sempronii, qui moritur, relictis quatuor hæredibus, Iudicis auctoritate uni tantùm restituo, nec teneor àctione depositi,

M

fiti,